

UNIUNEA EUROPEANĂ

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI ȘI
CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE

OIPOSDRU

ACADEMIA ROMÂNĂ

Marcatori discursivi în limba română vorbită în Republica Moldova: aspecte pragmatice și sociolingvistice

Tutore îndrumător:

Prof. univ. dr. Gabriela PANĂ DINDELEGAN

**Doctorand:
Valentina COJOCARU**

Această lucrare a fost realizată în cadrul proiectului “Cultura română și modele culturale europene: cercetare, sincronizare, durabilitate”, cofinanțat de Uniunea Europeană și Guvernul României din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013, contractul de finanțare nr. POSDRU/159/1.5/S/136077.

București, 2015

CUPRINS

INTRODUCERE	4
CAPITOLUL 1	6
MARCATORI DISCURSIVI	6
1.1. CONSIDERAȚII TERMINOLOGICE	6
1.2. DESCRIEREA CLASEI	9
1.2.1. Aspecte fonologice și lexicale	11
1.2.2. Aspecte sintactice	12
1.2.3. Aspecte semantice	13
1.3. TRĂSĂTURI FUNCȚIONALE	18
1.4. DELIMITAREA DOMENIULUI ȘI CLASIFICAREA	21
1.5. CONCLUZII	22
CAPITOLUL 2	24
ASPECTE PRAGMATICE ÎN ANALIZA MARCATORILOR DISCURSIVI	24
2.1. PRELIMINARII	24
2.2. ANALIZA PRAGMATICĂ	24
2.3. ANALIZA DISCURSULUI	26
2.4. ABORDĂRI TEORETICE ÎN ANALIZA MARCATORILOR DISCURSIVI	27
2.5. CONCLUZII	30
CAPITOLUL 3	31
ASPECTE SOCIOLINGVISTICE	31
3.1. CONTACTUL LINGVISTIC	31
3.2. BILINGVISMUL	32
3.3. FENOMENE DE INTERFERENȚĂ LINGVISTICĂ	34
3.4. CONTACTUL LINGVISTIC ÎN LIMBA ROMÂNĂ ÎN REPUBLICA MOLDOVA	37
3.5. CONCLUZII	39
CAPITOLUL 4	40
MARCATORII DISCURSIVI ÎN CONVERSAȚIA BILINGVĂ	40
4.1. CONSIDERAȚII TERMINOLOGICE	40

4.2.	MARCATORI DISCURSIVI ÎN LIMBA ROMÂNĂ VORBITĂ ÎN REPUBLICA MOLDOVA	42
4.3.	CONCLUZII PARȚIALE	45
CAPITOLUL 5		46
MARCATORI DISCURSIVI CA ÎMPRUMUTURI PRAGMATICE		46
5.1.	INTRODUCERE	46
5.2.	ÎMPRUMUTUL PRAGMATIC	46
5.3.	DISTRIBUȚIA MARCATORILOR ÎMPRUMUTAȚI ÎN LIMBA ROMÂNĂ	47
5.6.	ROLUL ÎMPRUMUTURILOR PRAGMATICE ÎN DISCURS	50
5.7.	MARCATORUL MODAL <i>TIPA</i>	53
5.8.	CONCLUZII	56
CONCLUZII		58
BIBLIOGRAFIE		60

REZUMAT

Marcatorii discursivi au fost și continuă să fie abordați din variate perspective: lingvistica textului, semantica tradițională, analiza conversației, teoria relevanței, teoria argumentării, teoria gramaticalizării etc. (vezi Fischer 2006: 1). Lucrarea de față însă vizează un domeniu relativ nou în studiul marcatorilor discursivi, anume analiza marcatorilor discursivi în conversațiile bilingve, domeniu ce a captat, în ultimul deceniu, interesul mai multor cercetători (Maschler 2000, 2009; De Rooij 2000; Matras 2000; Goss & Salmons 2000; Torres & Potowski 2008; Andersen 2014).

Marcatorii discursivi alcătuiesc o clasă de elemente marginale din punct de vedere lexical, vide semantic, opționale din punct de vedere sintactic și au un caracter polifuncțional din punct de vedere pragmatic. Referitor la natura lor polifuncțională, Jucker și Ziv (1998: 4) sintetizează patru trăsături operatorii de bază: a) funcționează ca mecanisme de structurare discursivă (marchează începutul sau sfârșitul unei conversații sau trecerea de la o conversație la alta); b) ancorează deictic opinia sau atitudinea vorbitorului; c) semnalează intențiile comunicative și relațiile dintre interlocutori și d) ghidează locutorul și interlocutorul în procesul de transmitere și interpretare a mesajului.

Pe baza unui corpus de conversații orale și electronice, am inventariat și am analizat, din punct de vedere pragmatic și sociolingvistic, acei marcatori discursivi care prezintă particularități lexicale și pragmatice în raport cu sistemul de marcare discursivă al românei standard. Aceste particularități sunt rezultatul interferențelor pragmatice a două limbi aflate în contact: limba română și limba rusă.

Așadar, întrucât studiul marcatorilor discursivi presupune analiza contextului social, precum și raportarea la nivelul pragmatic al limbii și, implicit, la nivelul discursiv, se impune o abordare teoretică tridimensională: pragmatică, discursivă și sociolingvistică.

Analiza pragmatică vizează atât contextul lingvistic (prin relaționarea enunțului cu procesul enunțării în sine și cu alte secvențe de enunțuri), cât și contextul extralingvistic (prin relaționarea procesului enunțării cu cadrul interacțional). Totodată, analiza pragmatică are în vedere procesul de codare a informației în raport cu funcția comunicativă a limbajului, precum și procesul de decodare prin intermediul unor mecanisme cognitive care raportează mesajul la context și relația socioculturală dintre interlocutori.

Dat fiind faptul că marcatorii discursivi sunt analizați în raport cu secvențele de discurs pe care le precedă sau le succedă, marcând diverse relații de tip formal sau funcțional, precum și în raport cu participanții la interacțiune, s-a impus, așadar, în studiul marcatorilor discursivi, și o abordare din perspectiva analizei discursului. Analiza discursului discută principiile organizării

sintactice sau secvențiale a enunțurilor, relația dintre mesajul codificat în enunț și contextul în care acesta este ancorat, precum și felul în care un enunț poate influența conținutul comunicativ al unui alt enunț.

Înșuși termenul de *marcator discursiv* denumește o clasă de expresii lingvistice care funcționează la nivel discursiv, unde discursul poate reprezenta o unitate frastică sau transfrastică, în formă orală sau scrisă, realizată în interacțiune, într-un anumit context comunicativ, ca rezultat al schimbului de replici între indivizi.

Raportarea marcatorelor discursivi la contextul lingvistic și extralingvistic, precum și poziționarea enunțului într-un cadru mult mai extins, definit de identitatea socioculturală a vorbitorilor, de fondul comun de cunoștințe al acestora, de relațiile dintre vorbitori, de apartenența la un anumit grup etnic etc., impune analiza marcatorelor discursivi și dintr-o perspectivă sociolingvistică. În studiul de față, acest tip de abordare presupune raportarea la cadrul social bilingv al vorbitorilor din Republica Moldova, la interferențele pragmatice cu limba rusă, precum și la motivația bilingvilor de a utiliza în vorbire marcatorii împrumutați.

Analizând uzul marcatorelor discursivi rusești în conversațiile din limba română, am observat că aceștia nu reprezintă fenomene de comutare de cod (*code-switching*), ci sunt elemente deja stabile în lexiconul mental al vorbitorilor ca împrumuturi pragmatice, care nu mai sunt resimțite ca elemente străine. Atât comutarea de cod, cât și împrumutul pragmatic trebuie privite nu ca fenomene distincte, ci ca un continuum al procesului de interferență lingvistică între două limbi aflate în contact.

Într-o primă etapă, transferul mărcilor dintr-o limbă în alta are loc prin comutarea codurilor (Torres și Potowski 2008: 264). Comutarea de cod însă nu presupune opacizarea granițelor dintre limbile între care se comută, vorbitorul fiind conștient de selecția lexicală pe care o face pentru a declanșa un anumit tip de interpretare din partea interlocutorului. Într-o etapă ulterioară, unele dintre elementele introduse prin comutare de cod, datorită frecvenței în uz, se stabilesc în limba receptoare sub formă de împrumuturi, iar selecția lor de către vorbitori se produce inconștient. În legătură cu acest aspect, Andersen (2014) propune termenul de *împrumut pragmatic* care surprinde transferul mărcilor discursive dintr-o limbă într-alta împreună cu trăsăturile pragmatice ale limbii sursă.

Transferul marcatorelor discursivi dintr-un sistem lingvistic în altul este facilitat de trăsăturile marcatorelor discursivi: alcătuiesc o clasă eterogenă de elemente nemarcate morfosintactic sau lexicosemantic, au un caracter multifuncțional, statut propozițional periferic și grad de adaptare ridicat.

Pentru vorbitorii din Republica Moldova, indiferent de gradul lor de bilingvism, marcatorii din amândouă limbile alcătuiesc un singur sistem de marcarea discursivă. Preferința pentru marcatorii dintr-o limbă sau alta este condiționată de situația de comunicare, de

participanții la interacțiune, precum și de intențiile comunicative. De cele mai multe ori, locutorul preferă să folosească împrumutul pragmatic rusesc și nu corespondentul românesc, datorită caracterului dominant pragmatic al limbii ruse, precum și al caracterului expresiv și polifuncțional al marcatorelor rusești.

Lucrarea *Marcatori discursivi în limba română vorbită în Republica Moldova: aspecte pragmatice și sociolingvistice* este structurată în 5 capitole. **Capitolul 1** prezintă principalele trăsături descriptive și funcționale ale marcatorelor discursivi. **Capitolul 2** enumeră principiile de bază ale analizei pragmatice și ale analizei discursului ca metode de lucru în analiza marcatorelor discursivi. În **capitolul 3** sunt definite conceptele sociolingvistice necesare în analiza contactului lingvistic. **Capitolul 4** constituie inventarul marcatorelor discursivi rezultați din fenomenul de interferență cu limba rusă: împrumuturile pragmatice, calcurile parțiale sau totale, precum și unele elemente lingvistice gramaticalizate cu caracter învechit și regional. **Capitolul 5** constituie analiza propriu-zisă a interferențelor lingvistice la nivelul pragmatic al românei vorbite în Republica Moldova; de asemenea, sunt discutate schimbările de distribuție și de inventar care au avut loc în sistemul de marcare discursivă în situația specială de bilingvism din Republica Moldova, precum și motivația vorbitorilor bilingvi de a introduce în uz împrumuturi pragmatice.

BIBLIOGRAFIE

Aijmer, Karin, 1997, „*I think* – an English modal particle”, în T. Swan și O. J. Westvik, *Modality in Germanic languages: historical and comparative perspectives*. Berlin/New York: Mouton de Gruyter, 1–48.

Aijmer, Karin, 2002, *English discourse particles: evidence from a corpus*, Amsterdam, John Benjamins P. C.

Aijmer, Karin, Ad Foolen, Anne-Marie Simon-Vandenberg, 2006, „Pragmatic markers in translation: a methodological proposal”, în Kerstin Fischer (ed.), *Approaches to Discourse Particles*, Amsterdam, Elsevier, p. 101-114.

Aijmer, Karin, Anne-Marie Simon-Vandenberg, 2011, „Pragmatic markers”, în Zienkowski *et al.*, *Discursive Pragmatics*, Amsterdam, John Benjamins Publishing, p. 223-247.

Andersen, Gisle, 1998, „The Pragmatic Marker *Like* from a Relevance Theoretic Perspective”, în Andreas Jucker and Yael Ziv, *Discourse Markers: Description and Theory*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.

Andersen, Gisle, Thorstein Fretheim, 2000, *Pragmatic Markers and Propositional Attitude*, Amsterdam/Philadelphia, John Benjamins P. C.

Andersen, Gisle, 2001, *Pragmatic Markers and Sociolinguistic Variation: a Relevance-Theoretic Approach to the Language of Adolescents*, Amsterdam/Philadelphia, John Benjamins.

Andersen, Gisle, 2014, „Pragmatic borrowing”, în *Journal of Pragmatics*, nr. 67. p. 17-33.

Anscombe, Jean-Claude, Oswald Ducrot, 1976, „L'argumentation dans la langue”, în *Langages*, nr. 42, p. 5–27.

Baetens Beardsmore, Hugo, 1986, *Bilingualism: Basic Principles*, Clevedon, UK: Tieto Ltd.

Beaugrande, Robert de, 2011, „Text linguistics”, în Zienkowski *et al.*, *Discursive Pragmatics*, Amsterdam, John Benjamins Publishing, p. 286-296.

Berejan, Silviu, Anatol Ciobanu, Nicolae Mățcaș (ed.), 2007, *Limba română este patria mea. Studii. Comunicări. Documente*, Chișinău, Casa Limbii Române.

Blakemore, Diane, 2002, *Relevance and Linguistic Meaning: The Semantics and Pragmatics of Discourse Markers*, Cambridge, Cambridge University Press.

Blakemore, Diane, 2006, „Discourse Markers”, în Laurence R. Horn, Gregory Ward (eds), *The Handbook of Pragmatics*, Oxford, Blackwell Publishing, p. 221-240.

Brâncuș, Grigore, 1994, „Vitalitatea limbii române”, în *Limba Română*, nr. 5-6 (17-18), Chișinău, p. 28-33.

- Bochmann, Klaus; Dumbravă, Vasile (Ed.), 2002, *Limba română vorbită în Moldova istorică*, Leipziger Universitätsverlag.
- Brinton, L., 1996, *Pragmatic Markers in English. Grammaticalization and discourse Functions*, Berlin/New York: Mouton de Gruyter.
- Brinton, Laurel J., 2008, *The Comment Clause in English. Syntactic Origins and Pragmatic Development*, Cambridge, Cambridge University Press.
- Brown, Gillian, George Yule, 1988, *Discourse Analysis*, Cambridge, Cambridge University Press.
- Bullok, Barbara E., Toribio, Almeida Jacqueline, 2009, *The Cambridge Handbook of Linguistic Code-switching*, Cambridge, Cambridge University Press.
- Butuc, Petru, 2011, *Studii de gramatică și istorie a limbii române literare*, Chișinău, Tipografia Centrală.
- Cimpoșu, Dorin, 2010, *Republica Moldova, între România și Rusia: 1989-2009*, Chișinău, Serebia.
- Ciobanu, Anatol, 2009, *Reflecții lingvistice*, Chișinău, Academia de Științe a Moldovei.
- Corlăteanu, Nicolae, 1995, „Româna literară în Republica Moldova: Istorie și actualitate”, în *Limba Română*, nr. 4 (22), Chișinău, p. 10-19.
- Coșeriu, Eugen, 1994, „Latinitatea orientală”, în *Limba Română*, nr. 3 (15), Chișinău, p. 10-25.
- Dascălu Jinga, Laurenția, 2001, *Melodia vorbirii în limba română*, București, Univers Enciclopedic.
- Dascălu Jinga, Laurenția, 2002, *Corpus de română vorbită (CORV). Eșantioane*. București, Oscar Print.
- Dascălu Jinga, Laurenția (coord.), 2003, *Dialogul în româna vorbită*, București, Oscar Print.
- Dascălu Jinga, Laurenția, 2006, *Pauzele și întreruperile în conversația românească actuală*, București, Editura Academiei Române.
- De Rooij, Vincent A., 2000, „French discourse markers in Shaba Swahili conversations” în *International Journal of Bilingualism*, vol. 4, nr. 4, p. 447-467.
- Dehé, N., A. Wichmann, 2010, „Sentence-initial *I think (that)* and *I believe (that)*: Prosodic evidence for use as main clause, comment clause and discourse marker”, în *Studies in Language* 34(1), 36–74.
- Erman, B., U.B. Kotsinas, 1993, „Pragmaticalization: The case of *ba* and *you know*” în *Studier i modem Språkvetenskap*, New series 10, Acta Universitatis Stockholmiensis, Stockholm: Almqvist & Wiksell, 76–93.
- Fischer, Kerstin (ed.), 2006, *Approaches to Discourse Particles*, Amsterdam, Elsevier.

- Fraser, Bruce, 1990, „An approach to discourse markers”, în *Journal of Pragmatics*, nr. 14(3), p. 383-398.
- Fraser, Bruce, 1996, „English and Spanish contrastive discourse markers”, în *Language Sciences*, nr. 18(3-4), p. 863-881.
- Fraser, Bruce, 1999, „What are discourse markers?”, în *Journal of Pragmatics*, nr. 31(7), p. 931-952.
- Fraser, Bruce, 2009, „An Account of Discourse Markers”, în *International Review of Pragmatics*, nr. 1(2), p. 293-320.
- Gafaranga, Joseph, 2009, „The conversation analytic model of code-switching” în Barbara E. Bullock, Almeida J. Toribio, *The Cambridge Handbook of Linguistic Code-switching*, Cambridge University Press, p. 114-126.
- Gardner-Chloros, Penelope, 2009, „Sociolinguistic factors in code-switching” în Barbara E. Bullock, Almeida J. Toribio, *The Cambridge Handbook of Linguistic Code-switching*, Cambridge University Press, p. 97-113.
- Goss, Emily L. & Salmons, Joseph C., 2000, „The evolution of a Bilingual Discourse Marking System: Modal particles and English markers in German-American dialects” în *International Journal of Bilingualism*, vol. 4, nr. 4, p. 469-484.
- Gumperz, John, 1982, *Discourse strategies*, Cambridge University Press
- Halliday, M. A. K., Ruqaiya Hasan, 1984, *Cohesion in English*, London, Longman.
- Hansen, Maj-Brit Mosegaard, 1998, „The semantic status of discourse markers”, în *Lingua*, 104, p. 235-260.
- Horn, Laurence R., Gregory Ward (eds.), 2006, *The Handbook of Pragmatics*, Oxford, Blackwell Publishing.
- Hopper, P. J., E. Traugott, 2003, *Grammaticalization*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Ionescu-Ruxăndoiu, Liliana, 1995, *Conversația: structuri și strategii*, București, All.
- Izutsu, K., M. N. Izutsu, 2007, „From discourse markers to modal/final particles. What the position reveals about the continuum”, în L. Degan *et al.*, *Discourse Marker and Modal Particles. Categorization and description*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
- Jørgensen, Marianne, Louise Phillips, 2002, *Discourse Analysis as Theory and Method*, London, Sage Publications.
- Jucker, A. H., Y. Ziv, 1998, *Discourse Markers: Description and Theory*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
- Kiseleva, K., Paillard, D. (Eds.), 1998, *Diskursivnye Slova Russkogo Jazyka: Opyt Kontekstno-Semantičeskogo Opisanija*, Moscova, Metatekst.

Lehmann, C., 2002, *Thoughts on grammaticalization*, ed. II, Ertfurt: Arbeitspapiere des Seminars für Sprachwissenschaft der Universität.

Levinson, Stephen C., 1983, *Pragmatics*, Cambridge, Cambridge University Press.

Lewis, E. Glyn, 1972, *Multilingualism in the Soviet Union. Aspects of Language Policy and its Implementation*, The Hague/ Paris, Mouton.

Lewis, Diana M, 2006, „Discourse markers in English: a discourse pragmatic view”, în Kerstin Fischer (ed.), *Approaches to Discourse Particles*, Amsterdam, Elsevier, p.43-59.

Lehmann, C., 2002, *Thoughts on grammaticalization*, ed. II, Ertfurt: Arbeitspapiere des Seminars für Sprachwissenschaft der Universität.

Macrea, D. (coord.), 1954, *Gramatica Românească*. vol. 2, București: Editura Academiei Române.

Marin, M., I. Mărgărit, V. Neagoe, 2000, „Graiuri Românești din Ucraina și Republica Moldova”, în M. Marin et al., *Cercetări asupra graiurilor românești de peste hotare*. București: s.l., p. 42–121.

Maschler, Y., 1998, „Rotsè lishmoa kéta? ‘Wanna hear something weird/funny?’ [lit. ‘a segment’]: Segmenting Israeli Hebrew Talk-in-interaction”, în A. H. Jucker, Y. Ziv, *Discourse Markers: Description and Theory*, Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins, p. 13–60.

Maschler, Yael, 2000, *Discourse Markers in Bilingual Conversation*, Middlesex, Kingston Press.

Maschler, Yale, 2000, „What can bilingual conversation tell us about discourse markers?: Introduction”, în *International Journal of Bilingualism*, vol. 4, nr. 4, p. 437-445.

Maschler, Yale, 2000, „Toward fused lects: Discourse markers in Hebrew-English bilingual conversation twelve years later” în *International Journal of Bilingualism*, vol. 4, nr. 4, p. 529-561.

Matras, Yaron, 2000, „Fusion and the cognitive basis for bilingual discourse markers” în *International Journal of Bilingualism*, vol. 4, nr. 4, p. 505-528.

Mărgărit, I., 2011, „Considerații asupra limbii române din Basarabia anilor 1957-1994, pe baza unor documente particulare”, în I. Mărgărit, *Românii din afara României și limba lor. Perspectivă dialectologică*. București: Editura Academiei Române, p. 272–294.

Mățaș, Nicolae, 2011, *Calvarul limbii române din Basarabia: Studii. Articole. Comunicări*, Chișinău, Casa Limbii Române.

McCormik, K. M., 2001, „Code-switching: Overview” în *Concise Encyclopedia of Sociolinguistics*, Amsterdam/New York, Elsevier, p. 447-454.

Mesthrie, L. (Ed.), 2001, *Concise Encyclopedia of Sociolinguistics*, Amsterdam/New York, Elsevier.

Mosegaard Hansen, Maj-Britt, 2006, „A dynamic polysemy approach to the lexical semantics of discourse markers”, în Kerstin Fisher (ed.), *Approaches to Discourse Particles*, Amsterdam, Elsevier, p. 21-42.

Myers-Scotton, Carol & Jake, Janice, 2009, „A universal model of code-switching and bilingual language processing and production” în Barbara E. Bullok, Almeida J. Toribio, *The Cambridge Handbook of Linguistic Code-switching*, Cambridge University Press, p. 336-335.

Nistor, Ion, 1991, *Istoria Basarabiei*, Chişinău, Cartea Moldovenească.

Östman, Jan-Ola, Tuija Virtanen, 2011, „Text and discourse linguistics”, în Zienkowski *et al.*, *Discursive Pragmatics*, Amsterdam, John Benjamins Publishing, p. 266-285.

Ponce Borderia, Salvador, 2006, „A functional approach to the study of the discourse markers”, în Kerstin Fisher (ed.), *Approaches to Discourse Particles*, Amsterdam, Elsevier, p.77-114.

Pons Borderia, Salvador, 2008, „Do discourse markers exist? On the treatment of discourse markers in Relevance Theory”, în *Journal of Pragmatics*, nr. 40, p. 1411–1434.

Poplack, Shana, 1980, „Sometimes I'll start a sentence in English y terminó en español: Toward a typology of code-switching” în *Linguistics* 18, p. 581–618.

Poplack, Shana, 2004, „Code-switching” în Ulrich Ammon *et al.*, *Sociolinguistics: An International Handbook of the Science of Language and Society*, vol. 1, Berlin/New York, Walter de Gruyter, p. 589-597.

Remberger, E.M., 2008, „I didn't say it. Somebody else did. The Romanian hearsay marker *cică*”, prezentare în cadrul conferinţei internaţionale *Redefining community in Intercultural context*, Vol.4/1, Brasov, 21-23 May, 2015, 31–41 (<http://www.afahc.ro/ro/rcic/2015/rcic'15/Plenary/remberger.pdf>)

Rouchota, Villy, 1996, „Discourse markers: what do they link”, în Harris, John; Black, Philip, *UCL Workshop Papers in Linguistics*, London, UCL, p. 199-214.

Sala, Marius, 1997, *Limbi în contact*, Bucureşti, Editura Enciclopedică.

Schiffrin, Deborah, Deborah Tannen, Heidi E. Hamilton (eds), 2001, *The Handbook of Discourse Analysis*, Oxford, Blackwell Publishers.

Schiffrin, Deborah, 2001, „Discourse Markers: Language, Meaning, and Context”, în Deborah Schiffrin *et al.*, *The Handbook of Discourse Analysis*, Oxford, Blackwell Publishers, p. 54-75.

Schiffrin, Deborah, 2005, *Approaches to Discourse*, Oxford, Blackwell Publishing.

Schourup, L., 1999, „Discourse markers”, în *Lingua* 107, 227–265.

Sperber, D.; Wilson, D., 1986, *Relevance, Communication and Cognition*, Oxford.

Simon-Vandenberg, Anne-Marie, Karin Aijmer, 2007, *The Semantic Field of Modal Certainty. A Corpus-Based Study of English Adverbs*, Berlin / New York, Mouton de Gruyter.

Steiner, Erich H., Robert Veltman, 1988, *Pragmatics, Discourse and Text. Some Systemically-inspired Approaches*, London, Pinter Publishers.

Stubbs, Michael, 1984, *Discourse Analysis. The Sociolinguistic Analysis of Natural Language*, Oxford, Basil Blackwell.

□tefănescu, Ariadna, 2007, *Conectori pragmatici*, București, Editura Universității din București.

□tefănescu, A., 2014, „Analysing the Rhetoric Use of the Epistemic Marker Eu cred că (I think) in Romanian Parliamentary Discourse”, în R. Săftoiu, I. Neagu, S. Măda (ed.), *Persuasive games in political and professional dialogues*, Amsterdam/Philadelphia: Benjamin Publishing, 101–142.

Torres, Lourdes & Potowski, Kim, 2008, „A comparative study of bilingual discourse markers in Chicago Mexican, Puerto Rican, and MexiRican Spanish” în *International Journal of Bilingualism*, vol. 12, nr. 4, p. 263-279.

Trandafir, G, 1978, „Contribuții la studiul propoziției subiective”, *Limba română* 27/ (2), p. 121–138.

Traugott, E. C., 1995, *The Role of the Development of Discourse Markers in a Theory of Grammaticalization*, <http://www.stanford.edu/~traugott/ect-papersonline.html>

Traugott, E. C., 2007, „Discussion article: Discourse markers, modal particles, and contrastive analysis, synchronic and diachronic”, *Catalan Journal of Linguistics* 6, p. 139–157.

Verschueren, Jef, 2009, „Introduction: The pragmatic perspective”, în Verschueren, Jef, Jan-Ola Östman, *Key Notions for Pragmatics*, Amsterdam, John Benjamins, p. 1-27.

Verschueren, Jef, Jan-Ola Östman, 2009, *Key Notions for Pragmatics*, Amsterdam, John Benjamins.

Voboril, Ladislav, 2008, „Malyye slova velikogo yazyka I”, în *Rossica Olumucensia*, vol XLVII, Časopis pro ruskou a slovanskou filologii. nr. 2, Olomouc.

Weinreich, Uriel, 1974, *Languages in contact. Findings and Problems*, The Hauge, Mouton.

Zafiu, Rodica, 2003, „Valori argumentative în conversația spontană”, în Laurenția Dascălu Jinga (coord.), *Dialogul în româna vorbită*, București, Oscar Print.

Zafiu, R., 2008 „Modalizarea”, în V. Guțu-Romalo (coord.), *GALR*, vol. II Enunțul, București: Editura Academiei Române, 673–697.

Zienkowski, Jan, 2011, „Discursive pragmatics: A platform for the pragmatic study of discourse”, în Zienkowski *et al.*, *Discursive Pragmatics*, Amsterdam, John Benjamins Publishing, p. 1-13.

Zienkowski, Jan, Jan-Ola Östman, Jef Verschueren, 2011, *Discursive Pragmatics*, Amsterdam, John Benjamins Publishing.

SIGLE

GALR = Guțu-Romalo, V. (coord.), 2008, *Gramatica limbii române*, București, Editura Academiei Române.

GDLE III = Demonte, Violeta, Ignacio Bosque (coord.), 1999, *Gramática descriptiva de la lengua española*, vol. III, *Entre la oración y el discurso. Morfología*, Real Academia Española.